

TOBULAS ŠIURPO IR VEIKSMO BALANSAS.
LIBRARY JOURNAL

**SØREN
SVEISTRUP
RUDENS
SKERDIKAS**

baltos lankos

Søren Svestrup

Rudens skerdikas

romanas

Iš danų kalbos vertė Aurelija Bivainytė

baltos lankos

1989 m. spalio 31 d., antradienis

Saulės nušviesti gelsvi ir rausvi lapai leidžiasi ant šlapio asfalto, kertančio mišką tarsi tamsi, blizgi it veidrodis upė. Pravažiavus baltam tarnybiniam automobiliui jie akimirkai pakyla į orą, kol sulimpa į krūveles palei kelkraštį.

Marius Larsenas atleisdamas akceleratoriaus pedalą posūkyje sumažina greitį, mintyse pasižymėdamas, jog reikia pranešti komunos kelių priežiūros skyriui, kad ir čia atsiųstų šlavimo mašiną. Dėl prikritusių lapų kelio sukibimas prastėja, o tokie dalykai gali kainuoti gyvybę. Marius daug kartų jiems tai minėjo. Jau 41 metus dirba policininku, pastaruosius septyniolika vadovauja policijos nuovadai, tačiau kiekvieną rudenį privalo jiems apie tai priminti. Bet ne šiandien, šiandien reikia susikaupti pokalbiui.

Marius Larsenas irzliai kaitalioja automobilio radijo dažnius, bet neranda, ko ieško. Tik naujienos apie Gorbačiovą ir Reiganą bei spekuliacijos dėl Berlyno sienos griuvimo. Jau netrukus, sako. Galbūt artėja visiškai nauja epocha.

Seniai žinojo, kad galiausiai ateis laikas pokalbiui, ir vis tiek nesiryžo. Jo žmonos manymu, liko tik savaitė, kol jis išeis į pensiją, tad pats laikas pasakyti tiesą. Kad jis negali be darbo. Kad sutvarkė visus praktinius dalykus ir sprendimą atidėjo. Kad visgi nėra pasiruošęs grįžti namo ant kampinės sofas

žiūrėti „Laimės rato“ loterijos, kartu grėbti lapus sode ar lošti „Pikų damą“ su anūkais.

Įsivaizduojant pokalbį mintyse, atrodo lengva, bet Marius žino, kad ji nuliūs. Nusivils, pakilusi nuo stalo ims blizginti viryklę, atsukusi jam nugarą tikins viską suprantanti. Bet ji nesupranta. Todėl prieš dešimt minučių per raciją suskambus iškvietimui jis pranešė pats imsiąsis užduoties, kad dar šiek tiek atidėtų pokalbį. Paprastai vengtų važiuoti taip toli per laukus ir miškus į Jorumo sodybą liepti susitvarkyti galvijus. Kiaulės arba karvės jau kelis kartus anksčiau buvo išvertusios aptvarą ir nuklydusios į kaimynų laukus, kol pats Marius arba jo kolega priversdavo Jorumą viską sutvarkyti. Tačiau šiandien kelionė neerzino. Žinoma, jis visų pirma paprašė nuovados apskambinti Jorumo namus ir darbovietę keltų prieplaukoje, bet, nesulaukus atsako, išsuko iš pagrindinio kelio ir ten nuvažiavo pats.

Marius randa radijo stotį, grojančią seną danišką muziką. „Ryškiai raudona guminė valtis“ užlieja senojo „Ford Escort“ saloną, jis pagarsina. Mėgaujasi rudeniniu keliu. Mišku, kuriame gelsvi, rausvi ir rusvi lapai maišosi su visžaliais. Ką tik prasidėjusio medžioklės sezono lūkesčiu. Jis nuleidžia langą, pro medžių lają ant kelio mirguliuojant saulei Marius akimirksniu pamiršta savo amžių.

Atvykus sodyboje tylu. Jis išlipa iš automobilio, trenkęs duralėmis suvokia senokai čia buvęs. Didžioji sodyba atrodo apleista. Tvarto langai įskilę, namo fasado tinkas atsilaupęs, o aukštoje kiemo žolėje įrengtos tuščios sūpynės atrodo beveik paskendusios tarp teritoriją supančių aukštų kaštonų. Žvyras kieme nuklotas lapais ir nukritusiais kaštonais, kurie traška po kojomis einant prie pagrindinių durų, jis pasibeldžia.

Triskart pasibeldęs ir pašaukęs Jorumą vardu Marius įsitikina, kad niekas neatidarys. Gyvybės ženklų nematyti, tad išsitraukęs užrašinę brūkšteli ant lapelio žinutę ir įmeta pro tarpą laiškams. Kaip tik tuo metu per kiemą praskrenda pora varnų ir dingsta anapus „Ferguson“ traktoriaus priešais daržinę. Sukorė šitokį kelią veltui, o dabar dar teks važiuoti į keltų prielauką ieškoti Jorumo. Tik nespėja ilgai dėl to irzti. Pakeičiui į automobilį jam šauna mintis. Paprastai jam tokios mintys nešauna, tad greičiausiai tik dėl laimingo atsitiktinumo atvažiavo čia, užuot vykęs tiesiai namo kalbėtis. Mėgindamas užglaistyti konfliktą pasiūlys žmonai nuvažiuoti į Berlyną. Išvyktų savaitei, na, arba bent savaitgaliui, kai tik galės pasiimti laisvadienių. Važiuotų nuosava mašina, pajustų istorinių pokyčių vėją, naująją epochą, valgytų *knedlikus* su *zauerkrautu*, kaip prieš daug metų su vaikais stovyklaudami Harco kalnuose. Tik priėjęs prie pat automobilio pastebi, kodėl už traktoriaus spiečiasi varnos. Jos straksi aplink kažką balto, blyškaus ir beformio, o priėjęs arčiau pasirodo, kad tai kiaulė. Akyse gyvybė išblėsusi, tačiau kūnas apimtas spazmų trūkčioja, lyg mėgindamas išgąsdinti varnas, lesančias iš pakaušyje žiojincios šautinės žaizdos.

Marius atidaro laukujes duris. Prieškambaryje tamsu, užuodžia drėgmę, pelėsį ir dar kažkokį iš pradžių neatpažįtamą tvaiką.

– Jorumai, čia policija.

Atsakymo nėra, bet kažkur name girdi bėgant vandenį, tad įžengia į virtuvę. Mergaitė paauglė. Gal šešiolikos ar septyniolikos metų. Kūnas vis dar kėdėje prie valgomojo stalo, o tai, kas likę iš jos kulkomis suvarpyto veido, guli dubenėlyje su

avižine koše. Ant linoleumo, kitoje stalo pusėje, guli dar vienas kūnas be gyvybės ženklų. Taip pat paauglys, šiek tiek vyresnis, su didele atvira šautine žaizda krūtinėje, galva nerangiai atremta į viryklę. Marius Larsenas sustingsta. Negyvų žmonių jam, žinoma, yra tekę matyti ir anksčiau, bet niekada tokių kaip čia, tad akimirką stovi tarsi suparalyžiuotas, kol iš ant diržo pritaisyto dėklo išsitraukia tarnybinį pistoletą.

– Jorumai?

Kviesdamas jį Marius eina toliau atstatęs pistoletą. Atsakymo vis dar nėra. Kitą lavoną randa vonioje, šįkart tenka susiimti už burnos, kad nesusivemtų. Iš čiaupo bėga vanduo, seniausiai pripildęs vonią iki kraštų. Vanduo tvinsta ant mozaikinių grindų grotelių link maišydamosis su krauju. Nuoga moteris, tikriausiai motina, guli išklaipyta ant grindų. Jai trūksta plaštakos ir pėdos. Vėliau iš skrodimo ataskaitos paaiškės, kad ji užkapota kirviu, smogta kelis kartus. Pirmąkart jai dar gulint vonioje, o po to, kai mėgino pabėgti, išropojusi ant grindų. Taip pat paaiškės, kad iš pradžių ji mėgino gintis rankomis ir kojomis, kurių dėl to neteko. Veidas neatpažįstamas, nes kirviu suknežinta kaukolė.

Marius Larsenas tai išvydęs vėl vos nesuakmenėja, bet staiga akies krašteliu užfiksuoja silpną judesį. Pusiau pasislėpusi už kampe numestos dušo užuolaidos tūno kažkokia būtybė. Marius atsargiai šiek tiek atitraukia užuolaidą. Berniukas. Pasišiaušusiais plaukais, gal dešimties ar vienuolikos metų. Guli kraujo klane be gyvybės ženklų, bet užuolaidos kraštelis, vis dar dengiantis jam burną, silpnai, trūkiausiai vibruoja. Marius tuoj pat palinksta prie berniuko, nutraukęs užuolaidą ima jo suglebusią ranką ieškodamas pulso. Berniuko rankos ir kojos nusėtos pjautinėmis ir plėštinėmis žaizdomis, marškinėliai ir

kelnės kruvini, o šalia galvos guli numestas kirvis. Užčiuopęs pulsą Marius skubiai pakyla.

Svetainėje karštingai ieško telefono, randa šalia perpildytos peleninės, nuversdamas ją ant kilimo, tačiau susisiekęs su nuovada jau gali ramiai paaiškinti situaciją. Greitosios pagalbos. Policijos ekipažo. Skubiai. Jorumo nėra. Paskubink visus. Tuoj pat! Baigus pokalbį pirma mintis – vėl skubėti prie berniuko, tik staiga prisimena, kad namie turėtų būti dar vienas vaikas, nes berniukas turi dvynę seserį.

Marius apsidairo, pasuka prieškambario ir laiptų į antrąjį aukštą link. Eidamas pro virtuvę ir praviras rūšio duris staiga sustoja ir pažvelgia žemyn. Kažkoks garsas. Žingsnis ar krebždesys, tačiau dabar tylu. Marius vėl išsitraukia ginklą. Plačiai atvėręs duris ima nedrąsiai leistis siaurais laipteliais, kol kojomis paliečia betonines grindis. Kūnas sudvejoja, lyg įspėdamas čia sustoti. Palaukti greitosios ir kolegų, bet Marius galvoja apie mergaitę. Prisiartinus prie durų paaiškėja, kad jos išlaužtos jėga. Ant žemės voliojasi spyna ir gembės, Marius įeina į patalpą, silpnai apšviestą purvinų rūšio langų palubėje. Tačiau iškart pastebi rūšio gilumoje po stalu besislepiančią nedidelę būtybę. Marius suskumba prie jos, nuleidęs ginklą pasilenkia:

– Viskas gerai. Viskas baigta.

Mergaitės veido nemato, tik tai, kad ji dreba ir gūžiasi kampe nežiūrėdama į jį.

– Mano vardas Marius. Aš iš policijos, aš tau padėsiu.

Mergaitė iš baimės vis dar nejuda, lyg visai jo negirdėdama, o Marius staiga pamato, kur atsidūrė. Apsidairo pamažu suprasdamas, kam rūšys buvo naudojamas. Jį apima šleikštulys. Tada pro duris į gretimą patalpą pastebi kreivas medines lentynas. Dėl to vaizdo net pamiršta mergaitę ir peržengia

slenkstį. Marius nemato, kiek jų yra, bet daugiau, nei gali suskaičiuoti. Kaštonų žmogeliukai ir žmogeliukės. Yra ir gyvūnų. Dideli ir maži, vaikiški, kraupūs, daug nebaigtų, deformuotų. Marius spokso į jų kiekį ir įvairovę – su tiek mažų figūrėlių aplinkui viskas atrodo netikra, o tuo metu jam už nugaros pro duris įžengia berniukas.

Sekundės dalį Marius pagalvoja, jog reikia paprašyti technikų ištirti, ar durys išlaužtos iš išorės, ar iš vidaus. Sekundės dalį suvokia, kad greičiausiai į laisvę ištrūko kažkas siaubinga, tarsi žvėrys iš aptvaro, bet atsigręžus į berniuką jo mintys nu-plaukia tolyn tarsi maži sutrikę debesėliai danguje. Tada kirvis kerta jam per žandikaulį ir viskas aptemsta.

Spalio 5 d., pirmadienis, dabartis

Balsas tamsoje skamba visur. Švelniai šnabžda, šaiposi iš jos – parkritusią pakelia, įsuka vėjyje. Laura Kjer nebemato. Nebegirdi lapų šlamėjimo medžiuose, nebejaučia šaltos žolės po kojomis. Liko tik balsas, šnabždantis tarp smūgių lazda su ant galo pritaisytu rutuliu. Ji mąsto: galbūt, jei nustos priešintis, balsas nutils, bet taip nenutinka. Jis nesiliauja, nesiliauja ir smūgiai, galiausiai ji nebegali pajudėti. Per vėlai pajunta į riešą smingančius aštirus įrankio dantis, o prieš prarasdama sąmonę dar išgirsta besisukantį elektrinio pjūklo diską, kuris ima pjauti jai kaulus.

Nežino, kiek laiko buvo be sąmonės. Tamsa vis dar čia. Balsas taip pat, lyg laukęs, kol ji sugrįš.

– Laura, kaip tu?

Tonas švelnus, meilus, skamba pernelyg arti ausies. Tačiau balsas nelaukia atsakymo. Prieš akimirką jis nuplėšė ant burnos užklijuotą juostą, Laura Kjer girdi save prašant, maldaujant. Ji nieko nesupranta. Padarys viską. Kodėl ji, kuo ji taip nusikalto?

Ji pati puikiai žino, sako balsas. Palinksta visai arti, šnabžda į ausį, ji jaučia, kad balsas kaip tik ir laukė šios akimirkos. Prireikia susikaupti, kad suvoktų žodžius. Supranta, ką sako,

bet negali tuo patikėti. Skausmas smarkesnis už visus kankinimus kartu sudėjus. Negali būti. *Negali* būti. Ji stumia žodžius nuo savęs, tarsi dalį ją supančios beprotybės. Ji nori pakilti, kautis toliau, bet kūnas pasiduoda, ji isteriškai kūkčioja. Kurį laiką jau žinojo, tik nepripažino, o dabar, kai tai sušnabždėjo balsas, suvokia, kad tai tiesa. Ji nori viską išrėkti, bet viduriai jau kyla iki gerklės, o pajutusi, kaip pjūklas glosto skruostą, iš visų jėgų atsispiria ir krinta gilyn į tamsą.